

БОРИС АПРИЛОВ

ЛОВЕЦЪТ НА ХАЦИЕНДИ

/разказ/

Автобусът минаваше край маслинови и слънчогледови насаждения, с други думи, пресичаше пространство от монотоние, равнина и неузряло юнско небе, ала човекът от седалка номер осем си беше измислил игра, за да не скучае; игра – капан, от нея не можеше да го откъсне дори филмът. В телевизионния екран бандата вече отмъкваше парите от сейфовете, но не това предпочиташе да гледа мъжът от седалка номер осем, а подлите бели петънца сред зелената листовина на слънчогледите. Автобусът неизбежно го приближаваше към петънцата, те се превръщаха в петна, а петната в хациенди; зад високите хладни огради едва забележимо се подаваше простата архитектурна геометрия на сградичките, но преди той да надзърне в тайнството на жилищата, автобусът отминаваше, оставаше само илюзията и в това именно се състоеше капанът на играта – да се изчаква появяването на нови и нови хациенди. Всяко бяло петно му говореше за самостоятелност и отдалеченост – поне три километра едно от друго – за уединение, за свобода: човекът е най-свободен, когато е сам. Колко песни за хациенди! И колко ли нови щяха да бъдат измислени! Тези скромни земеделски жилища в неговата младост обещаваха приют за екзотичните му брожения. Сега пак му обещаваха нещо, но какво? Жестоко се отнасяше с него автобусът, така и не пожела да поспре до някоя от избродираните край пътя къщички и тяхната сърцевина щеше да си остане все така неразгадана, завинаги, до смъртта му, което всъщност не означаваше кой знае колко време.

С колекционираните градове мъжът от седалка номер осем си направи каламбур, толедокорсевилгранададрид. Тази словесна дъвка той бе завъртял между зъбите си, но, слава богу, другите трийсет и шест спътника не го чуха и нямаха основание да го сметнат за луд. А той с хлапашко постоянство, характерно за такъв вид хора и подобни пътувания, продължаваше: тоledo–корсевил–гранада–дрид, Ако разполагаше по някакъв начин с исполински шейкър, в него непременно би нахвърлил тези пет града, една корида, едно скучно фламенко, един донкихот, един санчопанса, няколко католически катедрали, синагоги, арабски джамии, дворци, градини с фонтани, палми, хациенди, едно прадо, шепа елгрековци и пет хотела – всичко добре разбито и полято с херес, в малка крайпътна кръчмичка с бели покриви и ротативки.

Автобусът най–сетне влезе в поредната точка от програмата. Извън балдахина на климатичната инсталация на мъжа от седалка номер осем му се стори, че градът е олекнал от горещината и сега лети с мъртвешки вцепенените си палми във въздуха. Но студената катедрала погълна групата и въпросът с жегата се уреди. Колко много и вседебели зидове. Не полумрак, а мрак. Камък. Мрамор. Тежки кедрови кресла за знатни богомолци. Изнурителни дърворезби. Злато. Сребро. Железни решетки. Лишени от спомени за слънцето сводове. Пластове от време – можеш да ги пипнеш с пръст, ако ти стига смелост да протегнеш ръка. Респект. Учудване, Защо? По какви причини? Ами кръвта? Кръв, кръв, кръв... Канонични енигми. Власт. Жажда за власт. Себелюбие. Себеизтъкване. Страх. И пак страх. Много страх. Страхът е в основата на всичко. Страхуват се управляваните. Страхуват се управляващите. Мъжът от седалка номер

осем усещаше студът между стените и ръждивата омара на страха, спотаена по ъглите, някъде превърната в плесен, или – любимото на повечето хора понятие – патина,

Извърна се няколко пъти, огледа възможностите за бягство. Всяко стадо бе наобиколило пастира си екскурзовод; хората имаха клюмнали рамене, дори камерите вече клюмаха от умора при трийсет и осем на сянка. Храмовете са гостоприемни, мислеше си екскурзиантът от седалка номер осем, и дворците са гостоприемни, хотелите ми се кланят, приютяват ме, напълних се с храмове и хотели, галерии, дворци, площади и улици, душата ми се насели с паметници, в очите ми потънаха триста картини, вече се мумифицирах от история и куриози, наситих се на лесни екскурзоводски духовитости, като екскурзиант принадлежа към всички, които ме заобикалят, а те са хора от друг параграф, с възгупави изражения на лицата. Това, което бих искал сега, е само да изпия чаша студена вода.

Не можеше да си представи как ще се осъществи тая работа, но продължаваше да се провира между разноезичните групи, като си помагаше и с ръце. Най-последно излезе в двора на катедралата. Предстоеше му малък подвиг – да пресече няколко декара слънчево пространство, тук-там нашарено с палмови сенки. Сенките му заприличаха на беззъби вицове Би трябвало да се усмихва на ленивите си хрумвания, но къде ти сили за това – стремеше се към своята чаша с вода.

На улицата продаваха диплени, албуми, картички, кока-кола, пепси, всички видове цитронади и няколко скандинавски бири, но не това го зовеше него, а една обикновена чаша с вода. Всъщност не можеше да си обясни какво точно има предвид, вървеше и се взираше, напредваше в горещината и търсеше, може би вярваше, че ей сега ще изскочи някой от някъде и ще му поднесе чашата – имаше го този някой някъде, не можеше да го няма, просто го съзираше да се приближава с усмивка, а чашата в ръката му е изпотена от студ.

Вървеше по жестока, нажежена уличка – отгоре слънце, отдолу павета, встрани белосани зидове, искрящи варосани стени на жилища, тук-там малки прозорчета, пред него само далечина, в далечината пак същото – слънце и паваж, зидове и стени, но и по някоя желязна решетка.

Туристът от седалка номер осем на комфортния автобус тук можеше иди да падне на земята, или да отвори врата...

Зад свежо варосания зид се криеше дворче с цветя и циментови алейки. Цветя пламтяха и по фасадата на къщата, бяха насадени във висящи глинени съдове. Печената глеч на саксиите пееше с тоновете си, а цялото невидимо за външните погледи дворче преливаше от тишина, грижовност и затрогваща безвкусица. Спокойствието на този кът – дворчетата в тази част на греда да бяха навързани едно за друго и наредени пред залепените една до друга къщи – всъщност издаваше някакво тайно напрежение, старателно вложен собственически труд, сред пълно безметежие и устойчиво състояние на духа. Ръката на стопанина бе помела навсякъде, след туй измила и излъскала с миловидно, може би показано чувство за ред и традиционно упорство. До такава степен се беше потрудила тая ръка, че дворчето вече внушаваше усещането на безтегловност. Под две цитрусови дръвчета заемаше мястото си непрофесионално изкована маса, ненужно боядисвана сигурно всяка пролет с чужд за съседните тонове кафяв лак. Пет примитивно измайсторени стола, по същия начин лакирани, опасваха тясното пространство край масата, между тях се вклиняваше модерно плажно кресло. Прелитаха пчели. През отворената врата на жилището излезе черна котка. Под ленивата ѝ външност напираше дива животинска енергия. След като

се убеди, че навън горещината няма намерение да се разсее, котката се върна в къщата.

Той я последва.

Северните прозорци зееха с надеждица, че през тях може да проникне поне мирис на хладина. Най-важният човек в стаята седеше като другите, край масата. Той вдигна глава и го погледна. Най-важният човек навярно мислеше как по-естествено да го възприеме. Неканеният прецени, че няма защо да се рови в погледите на останалите; тъй като бе попаднал в силовото поле на властното му присъствие, той търсеше отговор единствено в очите на най-важния човек, а най-важният човек само кимна и от стола се надигна най-младият от семейството, момък на седемнайсет или осемнайсет години. Непознатият седна, момъкът си донесе стол от друга стая на жилище.

До този момент край масата са били шестима: майката на най-важния човек – старица към осемдесетте поне на вид, поне така му се стори на чужденеца, че старата жена отсъствува и от общността на семейството и от стаята, рак или нещо подобно бе извършило поразии върху сгърчената ѝ кожа; съпругата на най-важния човек – към петдесет и пет, сякаш безлична, може би по неволя, пред яркото присъствие на такъв съпруг; дъщерята – млада жена, към трийсетте, отблясък на посредствеността, с дълбоки тъмни очи и подчертан мъх над горната устна, кажи-речи, мустак, склонност към потене; зетят – костелив, заплашен от бързо побеляване и оплешивяване, към трийсет и пет, но вече доволен, че се стабилизира в някаква професия; момъкът – красив мъжкар, плещест, с безотговорно, ала силно уплашено лице, изглежда в момента всички се занимаваха с него и накрая – самият важен човек, пълен и здрав, може да бъде оприличен на бутилка бира, със зачервени, опасно изпъкнали очи, почти гол череп, тъмна ослънчена кожа, къси чугунени ръце и мускули, които заплашват да скъсат на паркета памучната спортна фланела. За него непознатият предположи непоколебимо, че е шофьор на голям камион, да речем, от рода на тировете.

Съпругата му сервира – боже мой, какъв късмет и сякаш по поръчка – паеля. От чинията го удари мирисът на морското дъно, навярно от черупките на мидите. Наведе се и започна да се храни, всички край масата се хранеха, да, те обядваха и разговаряха, а думите се въртяха върху ясно фиксирана тема – младият жребец. Само жребецът не говореше, не се и хранеше, тежката му хубава глава клюмаше съкрушено над чинията.

Гостът не разбираше езика им, той само схващаше, доверяваше се на интуицията си и възприемаше най-истинската същност на разговора, домакинът наля в неговата чаша; както сипваше виното, така и бързаше да обсипе с горчиви истини всекидневието на своя син – в това всекидневие сигурно присъществуваше безделието, липсата на сериозни интереси, пилеенето на време подир финландки, скитането с мотоциклети (аз този твой мотоциклет ще го заключа в мазето). Гостът надигна чашата си, виното го опари със студа си, езикът му загуби способност да долавя вкуса на каквото и да е, течността вля у него необуздан копнеж да напусне пределите на човешкото поведение, например горещо му се прииска да заяви, че младостта е нещо уникално, тя трябва да навърти безброй километри, да натръшка купчина финландки, полепналият плажен пясък по гъза ѝ никога да не се изчисти; младият тъмнокош нерез бе едно привично отклонение от семейния дух в къщата, рожба на съвременността и туризма; него го бе създала красотата на родината му – заливите, островите, пъстървовите реки на планината, „червените устни и виното на Арагона“. Това искаше да каже полуделият в катедралната джунгла турист от седалка номер осем, но той

съзря строгото лице на бащата, угрижената синя коса на майката, вцепенеността на останалите – дори котката усещаше, че на масата, заедно с храненето, се решава важен проблем. Поради тези причини гостът не продума. Ставаха и му досипваха, посягаха и му доливаха, накрая кафето. И всъщност цялата буря беше буря в чаша вода; всекидневието си продължаваше с волана, дребните спестявания, градинката в дворчето, мотоциклетът, успехите на оплешивяващия зет, безработицата, атентатите тук и там, ракът върху кожата на старицата, въпросът на въпросите – ще забременее или няма да забременее дъщерята, един друг кахър, който не обещаваше да прерасне в буря, но винаги ще се стича като гъсто мълчание по лицата и ръцете на семейството, което в края на краищата все пак може да каже за себе си: удържахме, крепим се на повърхността; когато искаме, можем да отворим хладилника, да извадим бутилка, можем да поседнем в градинката, зидът ни отделя от света, котката се отрива в краката ни и от туй се получават искрите на спокойствието,

В напредналия следобед леко-леко захладя, а май че му се стори така. Неканеният гостенин се надигна и тръгна. След него се изправи бащата, последван от майката, дъщерята, зетя, жребеца и накрая коренът на родословието – майката на бащата. Неканеният гостенин се обърна, потърси точно нея, пое ръката ѝ и я целуна.